

TÜRKİYE ÖĞRETMENLER SENDİKASI

EĞİTİM EL KİTABI

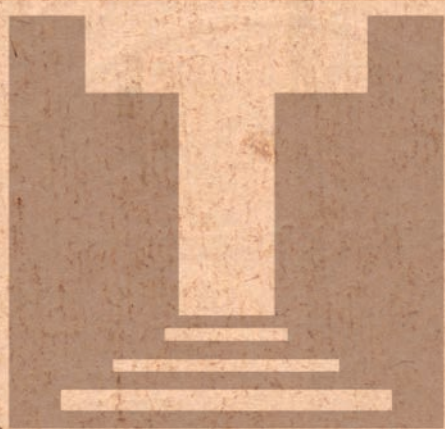
9

MİLLÎ EĞİTİMDE
TUTARSIZ BİR ŞÛRA
ALDATICI BİR REFORM

TÜSTAV

HALK, İSTEDİĞİNİ YAPABİLSE BİLE,
YARDIRILMAĞI KA, NE İSTEDİĞİNİ BİLEMEZ..

TÜSTAV

110/7337
TÜRKİYE ÖĞRETMENLER SENDİKASI

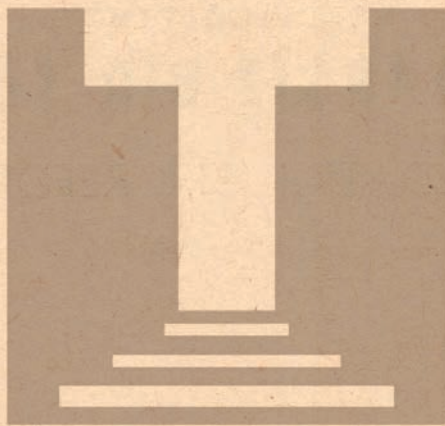
MİLLİ EĞİTİMDE
TUTARSIZ BİR ŞÛRA
ALDATICI BİR REFORM

TÜSTAV

TÖS Genel Merkezi Gazi M. Kemal Bulvarı, 14/1
Yenişehir - ANKARA

Kapak Düzeni : **Ozan SAĐDIĐ**

TÜSTAV

İş Matbaacılık ve Ticaret
Ankara — 1970

ÖNSÖZ

Türkiye Öğretmenler Sendikası - TÖS, 4-8 Eylül 1968 tarihleri arasında 5 gün süreli bir Devrimci Eğitim Şûrası topladı (1). 25 bildiri 10 komisyonda incelendi. Genel Kurulda tartışıldı ve karara bağlandı. Sonunda bildiriler, tartışmalar ve varılan kararlar, 524 büyük sayfalık bir kitapta toplandı ve yayımlandı.

Devlet gücü ile toplanan Millî Eğitim Şûraları'nın her biri sonunda yayınlanan 7 kitaptan herhangi birisi bu Devrimci Eğitim Şûrası kitabı kadar güzel, ciddi ve anlamlı değildir. Gelecek yıllarda Türk Eğitim tarihini inceleyecek olan uzmanlar, bu durumu ibretle karşılayacaklardır.

Gerçekten «Devrimci Eğitim Şûrası, resmi geçmişi 120 yılı aşan mesleğimizin, eğitim sorunlarını, ülke sorunlarının bütünü içinde inceleyen ve bugünkü çıkmaza bilimsel ve devrimci bir çıkar yol arayan ilk derli toplu girişimdir» (2).

Şûra ile Millî Eğitim Bakanlığı, hiç ilgilenmedi değil. Ama bu ilgi, iki sayın başmüfettişi ile Şûra görüşmelerini izletmekten öte gidemedi. Bir Millî Eğitim Bakanlığının öğretmenlerin topladıkları bir Şûra'ya böylesine ilgisiz kaldığı, tarihin hiç bir devrinde ve dünyanın hiç bir yerinde görülmemiştir.

Buna karşılık Şûra halktan büyük ilgi görmüş ve binlerce mektup ve telgrafla alkışlanmıştır. Bu arada Biga'dan 20 veli adı

---

(1) Şûraya 48 yönetici ile 277 TÖS delegesinden başka 47 gençlik, 21 işçi sendikaları, 16 kamu personeli sendikaları, 34 meslek kuruluşları, 7 üniversite temsilcisi olmak üzere 450 üye katılmıştır.

(2) Genel Başkanımız Fakir Baykurt'un Devrimci Eğitim Şûrasını açış konuşması, s. 15.

na Kemal Akarcalı, «Bozuk eğitim işlerimize bir çıkar yol bulmak için toplandığımızı öğrendik. Bu konuda hepimiz çok dertliyiz. Çocuklarımızı yeterince okutamıyoruz. Okul yok, para yok. Okula gidenlerin çoğu sınıfta kalıyor. Teksas, Tommiks gibi kitaplar çocuklarımızı mahvediyor. Kendimize, fakirlere uygun yollar bulmanızı dileriz. Kararlarınızı merakla bekliyoruz» demiştir.

Biz kararlarımızı verdik. Ama uygulamak bir yana, Bakanlık tımmadı bile. Onun toplayacağı VIII. Millî Eğitim Şûrası da halktan yana hiç bir karar veremeyecektir. Sayın Kemal Akarcalı ve onun gibi daha milyonlarca veli, kimbilir ne kadar bekleyeceklerdir.

Dursun AKÇAM
Genel Başkan Yardımcısı

TÜSTAV

Aldatıcı Bir Şûra

Fakır BAYKURT
TÖS Genel Başkanı

Anası babası, öğrencisi öğretmeni, bakanı bakmayanı, herkesin yakındığı bir eğitim batağındayız bugün. Öğretmen, öde- nek, araç gereç, bina yetmezlikleri bir yana, ihtiyaçlarımıza karşılık vermeyen program, yöntem ve kitapların tutsağı gi- biyiz. Bütünüyle dış etkiler altında, ulusal kimliği yok olmuş, yararsız, hattâ zararlı bir eğitim... Öncekiler değildi ama, şim- diki Bakan da şikâyetçi!...

170.000 öğretmen, 7.000.000'a yakın öğrenci ve yılda devlet bütçesinden 3,5 milyar lira para... Ana babaların yaptığı harca- malar da caba... Boşa çıkan bir dünya umut ve emek... Aslında son derece önemli bir araç ve ortam'dır eğitim. Eğitim ve kültür... Önemli olduğu için bugün Millî Eğitimin Bütçe ve Plan- lamasında yabancı uzmanlar, AID'sinde, Fen Lisesinde yabancı uzmanlar vardır. Yeni kullanılan «insan gücünü planlama ve hazırlama» sözleriyle eşanlamlı hale gelen eğitim öğretim; amaç- ları, programları, yöntemleri ve araçlarıyla yabancı etki ve de- netimlere bırakılıyorsa elbet bunun bir nedeni vardır! Ekono- misi, yemeklik buğdaydan petrolü, madeni ve binitlik motoru- na kadar; politikası, Kıbrıs sorunundan Çin Halk Cumhuriye- ti'nin Birleşmiş Milletler'e alınmasına kadar dışa bağlı, yarı ba- gımlı bir ülkede, gelecek kuşakların kafalarını, tıpkı bugünkü- lerin kafaları gibi dışa bağlamak, geniş anlamda onları sömü- rüye yatkın hale getirmek, ancak eğitim ve kültürü esastan et- kilemek ve denetlemekle sağlanabilir. Yirmi yıldır «Uyu uyu yat uyu!» diyen bir alfabe bunun içindir. Kokmaz bulaşmaz, tavşan pisliği konular, Sayda ticareti, Hun devleti, Endem çukuru, Eve- rest tepesi bunun içindir. Bunun içindir partizan bin temel eser ve sel gibi gelen çeviriler, yabancı filmler, müzikaller, foto ro- manlar, ekstra magazinler, Red Kit'ler, Tom Miks'ler, Teksas- lar, öğretmen kıyımı, TÖS lokallerine saldırılar ve bunun için- dir bizzat Millî Eğitim Bakanının ve hükûmetin dut yemişi bü- büll gibi susması... Evet, bugünkü ve yarınki kuşakları kendi yaşamlarına, öz değerlerine ve ulusal sorunlarına yabancılaştır- mak için eğitim son derece etkin bir araç; fakat bedelini yaban- cılar değil de yoksul halkımız ödüyor!

Tarım okulu yokmuş, teknik okullar azalıyormuş, İmam-hatip okulları «mezunları istihdam edilemeyecek kadar» çoğalıyormuş, 70-80 bin gencin katıldığı üniversite giriş sınavlarını «başaran» 13-15 bin kişi; üst yanı tam on bir yıl okudukları halde hünersiz ve işsizmiş... Hünersizlik ve işsizlikle de dışa bağılılığımızın uzatıldığı apaçık ortada... Bütün bunlar, yıllardır yazıldı çizildi, duyup anlayan, tınan olmadı.

Reformcu pozda bir bakan :

Prof. Orhan Oğuz, 1969 Ekiminden beri bakandır. Uzun zamandır ilk kez o, söylenenleri dinlemiş ve anlamış bir görünüş (poz) içindedir. Çocukların, gençlerin ve yetişkinlerin eğitim sorununu «reformcu» bir yaklaşımla ele alacağı sanısını yaratabilmek için üniversitelerden raporlar almış, yedi bölgeyi dolaşmış, eğitim örgütünün merkez ve taşra bürokratlarıyla toplantılar yapmış, gazetelerden seslenmiş, radyolardan konuşmuştur. Şimdi bir «reformcu bakan» dır kendisi! Önce, 1933'te çıkan 2287 sayılı kanunun 3 yılda bir toplanmasını öngördüğü Eğitim Şûrası ile ilgili maddelerini değiştiren 21.5.1970 gün ve 1261 sayılı yeni bir kanun çıkartmış, bu yıl orta öğretimi ele alarak, hazırladığı reform tasarısını 28 Eylül ile 3 Ekim 1970 günleri arasında toplanacak «VIII. Millî Eğitim Şûrası»na getirmeyi başarmıştır.

Ama «reform - yeniden düzenleme» ciddi bir iştir. Buna bugün gerçekten ihtiyaç da vardır. Fakat bu düzenleme Prof. Oğuz'un, ciddi reformları gerektiren öteki toplum ve ülke durumlarından kopuk, yüzeyde, yalınkat, kaşla göz arası kotarılmış bir düzenleme değildir. Yedi bölgeyi dolaşıp örgütünün bürokratlarıyla ilişki kuran bakan, halk çocuklarının ve gençlerin eğitimi söz konusu olduğu halde, halkın kendisiyle ilişki kurmadan, gençlerin temsilcilerini görmeden, öğretmenlerle, onların örgütleriyle konuşmadan; 1261 sayılı yeni Şûra Kanununu bile hiçbir öğretmen öğrenci kuruluşuna göstermeden, hazırladığı tasarıyı asıl ilgililerine açmadan gelmiştir VIII. Şûraya... Bundan böyle her yıl toplanacağı söylenen bu Şûra 126 kişiliktir. Güya bunların % 46 üyesi öğretim kurumları ile meslek kuruluşlarından seçilecektir. Ama 72.000 üyeli Türkiye Öğretmenler Sendikası - TÖS'e, bir tek temsilci ayrılmıştır. Bütün öteki üyelerin çoğunluğunun seçimi bakanın ya da resmî yetkililerin tekeline bırakılmıştır.

Kamu oyu, özlemine iliklerinde duyduğu reformlardan birine kavuşmak üzere olduğunu boş yere sanacak ve yanıldırı

ğını gene ancak beş altı yıl sonra görebilecektir. Bütünü değil, sadece orta öğretimi; ilk öğretimi ya da yüksek öğretimi değil orta öğretimi ele alacak bir Şûra!... Diyelim ki, orta öğretimde sorunlar çok yoğundur. Diyelim ki bu yıl ortayı, gelecek yıl yükseği, sonra ilki ve ötekileri... Fakat 50 kuruşluk bir alfabeyi hem de demirbaş olarak dağıtıp «Ders kitapları sorununu çözdük!» örneğine benzememeli her şey...

İnsan gücü hazırlığı elbet ekonomiye bitişik ve koşut olarak yapılır. Şimdi tasarlanan, yüksek öğretimdeki yığılmayı önlemek, orta öğretimi, özellikle liseleri teknik öğretime kaydırmak diye adlandırılıyor. Fen lisesi, Kız sanat lisesi, Öğretmen lisesi, Teknisyen lisesi... adları geliyor. 10, 8, 6, 4 notları yerine A, B, C, D notları öngörülüyor... Kâğıt üzerinde, biçimsel birtakım tasarımlardır bunlar. Çalışan nüfusun % 72'si hâlâ tarımdadır. Bir yandan yabandan ekmeçlik buğday alıyoruz, ama Prof. Oğuz'un tasarısında tarım okullarının yeri yok. Bütünüyle ulusal geliri yükseltme amacına yönelmekten ve yükselen ulusal gelire eğitim harcamalarını canlandırmaktan başka çare yok iken, işin para yanı üzerinde durulmamaktadır. Araç gereç donatımı, öğretmen sorunlarının çözümü, Almanya'ya işçi olarak uçup gidenlerin geri getirilmesi, TÖS lokallerine yapılan saldırıların kınanması, durdurulması, öğretmen kıyımından vazgeçilmesi; Bakanın dilinden dudağına gelmez. 126 üyelik şûraya bir tek çiftçi, bir tek işçi, sanayi çarşısından bir tek temsilci çağrılmaz, yıllardır «reform reform!» diye kıvranan gençliğin bir tek temsilcisi hatırlanmaz...

Reform yapacaksak :

Türkiye bugün neye mecburdur? Eğitim dâhil, hayatının bütün kollarından yabancı etki ve denetimleri kaldırmaya... Tarımda birim başına üretimi artırıp, beslenme ihtiyaçlarından fazlasını satarak endüstri kalkınmasının para kaynaklarını sağlamaya... Bağımsız teknolojisini kurmaya... Eğitimi, kendi yoksul haline uygun normlarla, tarımdan tekniğe, işe kaydırmaya!... Yönetimini de, öğretmeni, öğrencisiyle ortaklaşılacak demokratik bir yönetime bağlamaya...

Değilse, beş on yıl sonra yüz yüze geleceğimiz acı sonuçtur : 1940'lardan önce yurdun ihtiyaçlarına göre değil de, Belçika ve Almanya modellerine göre başlattığımız teknik öğretim bugün nasıl bizden çok Belçika ve Almanya'nın işine yarıyorsa (çünkü Almanya'daki işçilerimizin % 60 kadarı kalifiye işçidir ve bunların önemli bölümü Sanat Enstitüsü mezunlarıdır), böy-

lesi boşlukta ve yüzeyde bir reformla yetiştireceğimiz lise mezunu işçiler de gene kapitalist Belçika ve Almanya'nın, hattâ ilişkilerimizin artırılması öngörüldüğüne göre, sosyalist Bulgaristan'ın, sosyalist Rusya'nın işine yarayacaktır. Çünkü bu seviyede işçinin çalışacağı iş yerleri ve ihtiyaçlar oralarda vardır, tarımı teknik yöntemlere bağlamadıkça bizde kalifiye tarım işçisi lâzım olmayacak ve endüstrinin ulusal sermayesi bulunamayacaktır. Bugün fabrikaları üç vardiye çalışan Bulgaristan, daha 1965'te işçi tabanını lise öğrenimi olarak saptamıştır. Yakında endüstrileşmiş kapitalist ülkeler gibi bizden işçi isteyecektir.

Sonuç :

Sorunlarımızın kendilerine has bütünlükleri içinde çözümlerini, daha ciddi olarak düşünmek ve planlamak zorunda olduğumuz böylece bir daha görülmektedir. Bakanlıktaki bürokrasinin tutum ve anlayışı bundan çok uzak olduğuna göre, işin zoru halkımıza ve öğretmenlerimize düşmektedir. Öğretmenlerimiz, yürüttükleri çetin meslek savaşını sürdürmeli ve ne pahasına olursa olsun «Devrim için eğitim» ilkesine sıkıca sarılmalıdırlar. Bu ortamda en çok gerekli olan budur.

The logo of TÜSTAV is a stylized, abstract representation of a building or a structure. It consists of a large, dark grey square with a white outline. Inside this square, there are three horizontal white bars of varying lengths, stacked vertically. The top bar is the shortest, the middle bar is medium-length, and the bottom bar is the longest, creating a sense of depth and structure.

TÜSTAV

Orta Öğretimde Oynanan Oyunlar

Hamdi KONUR
TÖS Bilim Kurulu Üyesi

Millî Eğitim Şûralarının rolü nedir?

Esas konumuza girmeden evvel, Bakanlık kararlarının uygulanmasında bazen paravan ve bazen de yardımcı olâbilen Şûra hakkında, birkaç kelime ile de olsa, açıklama gerekiyor.

Yapılâgelen Şûralar, danışma organları özelliğindedir. Siyasî kuruluşların tercihlerine uygun seçimlere dayalı geçici birer kuruluş olmaktan öte düşünülemezler. Eğitim anlayış ve uygulama yöntemlerini belirleme yetkileri yoktur. Ancak ve ancak, başkaları tarafından alınan kararları hayata geçirmenin program ve uygulama tekniği üzerinde çalışırlar.

Biz, TÖS olarak, paravan olma rolünü reddederiz. Düşünce olarak katkımız olmayan ve kesin olarak da karşı bulunduğumuz geri niyetlerin uygulanmasında yardımcı roller yüklenmeyi kendimize yakıştıramayız. Katılmayışımızın nedeni bu gerekçelere dayanır.

Konumuza gelince :

Orta öğretimde bir değişiklik tasarlanıyor. Bunun gazetele-re akseden resmî konuşmalardaki adı: «Orta Öğretimde Reform» (1) dur. VIII. Millî Eğitim Şûrasının incelemesine sunulacağı söylenen tasarı başlığı ise: «Orta Öğretim Sistemimizin Kuruluşu ile Yüksek Öğretime Geçişin Yeniden Düzenlenmesi» dir.

Şüphesiz, bu iki başlığın içerdikleri anlamlar başka başkadır. Birincisi, bir devlet felsefesi içinde ve ona uygun eğitim amaçları doğrultusunda bir oluşumu gösterir. Konu: Öğretimde içerik ve öğretim tekniğidir. Yani çocuklarımızı, hangi amaçlarda ve hangi şekil ve yöntemlerle yetiştirebileceğimizi belirler. İkincisi ise ortaöğretim sistemimizin yükseköğretime geçişini düzenleme doğrultusunda, ortaöğretim kuruluşuna vereceğimiz şekil sözkonusudur. Esasen şûranın gündemi de çok sınırlı tutulmuş ve: «İncelemeye sunulan esaslar kuruluş ile il-

(1) 1 Eylül 1970 tarihli Cumhuriyet gazetesinde Bakanın Konya konuşması.

gilidir» demek suretiyle üzerinde bilhassa durulmuştur. (Aynı kitabın 15. sahifesi).

Demek ki, sözkonusu olan bir «biçim» meselesidir. Yüksek öğrenime kimler ve nasıl geçsin? Bunun hazırlanmasında orta öğretimin «Kuruluşu» nasıl olsun?

Bugüne kadar basında yapılan tartışma ve yorumlarda da, konunun sadece bu yanı ile, «Eğitimin Tekniköğretime kaydırılması» konusu tutmuştur. Reform ve benzeri temalarla, uzak-tan ve yakından herhangi bir ilgisi yoktur. Bakanın, yüksek sesle konuşmalarında «Reform», eğitim topluluğu içinde ise «Sistem kuruluşu» gibi deyimler kullanması içtensizliğinin belirtisidir. Esasen, herhangi bir reforma, ne zihniyeti, ne siyasî felsefesi ve ne de kadroları elverişlidir. Biz öğretmen olarak kendisinden böyle bir şey bekleyemeyiz. Hem öğretmen düşmanlığını böylesine bilinçli bir şekilde teşkilâtlandırıp sürdürsün, hem merkezî örgütü böylesine karşı-devrimcilerin yuvalanmasına en elverişli duruma getiren bir tutum içine girsün ve hem de eğitimde reform yapmaya kalkışsın! Olacak iş değil bu.

Buna rağmen maksat ve amacı ne olursa olsun, olumlu bir noktaya da parmak basmıştır: «Uygulamakta olduğumuz bugünkü sistemi maalesef savunmak mümkün değildir. Bunu günün şartlarına uydurmak mecburiyetindeyiz» diyor.

Doğru olan bu yargıdır. Kendisine göre günün şartlarının neler olduğu açıktır. Biz uygulanmakta olan ortaöğretim niteliğine, kısa da olsa, değinelim.

Geçmiş Şûralar ve resmî ağızlar ne derlerse desinler, biz, her okur yazarın apaçık bildiği gerçeği bir defa daha tekrarda fayda görüyoruz. Eğitim ve öğretimde, bugüne kadar güdülen amaç, öğrenciyi, içinde yaşadığı şartlara uyma alışkanlığını kazandırmak ve öğrenciyi, hayattan kopuk ölü bilgilerle, pratik değeri olmayan, soyut mantık kurallarına dayalı, zihni bir formasyona kavuşturmaktır. Bu uğurda, geniş ölçüde uygulanan yöntem: dinleme ve ezberlemekten ibaretti.

Kökü XVIII. yüzyıla varan bir sistem uygulamasına dayanır. Çeşitli dönemlerde, çeşitli uğraşlarla yapılan ufak ölçüdeki değişimler, bu genel niteliği etkilemez.

Bu haliyle, iktidarda hangi sınıfın temsilcileri bulunursa bulunsun, eğitim sisteminin battallığı meydandadır. Ve mutlak doğru olan da budur. Ama, Bakan bu doğru sonuca getiren gerekçeler, üzüntü ile belirtelim ki, bunlar değil.

25 Ağustos 1970 tarihli, radyo bülteni bu gerekçeyi şöyle özetliyor: «Orta Öğretim kurumları kalkınmayı destekleyecek yerde üniversite kapılarına öğrenci yığan ve rasyonel bir eğitim planlamasını imkânsız kılan kurumlar olarak işliyorlar.»

Demek ki, ortaöğretimde yeni girişimin gerekçesi «Üniversite kapılarındaki öğrenci yığınağını kaldırmak ve rasyonel (yani teknik öğretime dönük) bir eğitim planlamasına koyulmak.

Bir Bakan elbette ki, bir siyasî kadronun ve o kadroyu su yüzüne çıkararak bir sınıfın temsilcisidir. Ve her şeyden evvel bu sınıfın siyasî iktidarının anlayışını uygulamakla görevlidir. Bu açı bizi önce aynı siyasî iktidarın, bugüne kadar uyguladığı eğitim politikasının seyrine ve sonra da onun devlet politikasına götürür.

Önce eğitim politikasının seyrine bakalım :

Vaktiyle maalesef meslekten olan bir Bakan, Orhan Oğuz kadar bilinçli olmamakla birlikte, çok uzak olmayan bir geçmişte: «Öğretmenin görevi öğrencisine a, b, c, öğretmektir» demiş ve böylece de yukarıda niteliğini belirttiğimiz öğretim sistemindeki amaç ve hayattan uzaklığı açıklamıştı. Tabii bunun ne anlama geldiğini bilmeden ve sırf partisinin sathî bilinçli insanlarına yaranmak için konuşuyordu. Bu sıralarda lâik okullarla, dinsel okullar tam bir yarış halindeydiler.

Sonra, meslekle, yani öğretim mesleğiyle hiçbir ilgisi olmayan bir başka kişi geldi onun yerine. O da: «Geri kalmışlıktan kurtulmanın yolunu imam-hatip okullarının, özellikle din okullarının çoğaltılmasında» görüyordu. Buna öncelik verdi. Ve onun döneminde açılan din okullarının sayısı rekor seviyeyi buldu. En çok para da yine onun zamanında ayrıldı bu kuruluşlara. Öncekinden de beterdi bu Bakan. Birincisi, insanı gerçek yaşantısından uzak ve hayata yabancılaştırırken, ikincisi, yani sonradan gelen, tamamen çağ dışı, insanı kendisine ve insanlığa yabancılaştırma amacı güden, daha da geri bir sistemi savunmaktaydı. İmam-hatip okullarının sayısı öğretmen okullarının sayısına yaklaşmış, öğrenci sayısı ise öğretmen okullarında okuyanların sayısını çok aşmıştı. Bir süre sonra da din okullarına verilen ağırlığın ihtiyaç sınırlarının dışına taşığına ve amaçlara aykırı zorlamaların başladığına tanık olacağız; Bu öğrencilere yüksek öğrenim hakkının verilmesi ve devlet kadrolarının bunlar tarafından doldurulması istenecektir.

Bu konudaki birikim, devletin niteliği üzerinde hissedilir derecede ağırlık yapmaya başladı. Bunlar kısa sürede örgütleniler, lâik kuruluşlara, özellikle öğretmenlere karşı saldırılarını hızlandırdılar. Ve nihayet bugünlere gelindi. Bugünkü dönem, geçmişin ileriye dönük bir aşamasıdır. Ve o dönemden kopuk olarak değil, tam tersine o dönemin tamamlanması olarak düşünülebilir. İhtiyaçtan çok fazla, aynı zamanda, devletin resmî kuruluşları dışında, siyasî iktidarın örgütlü militanları durumdadırlar. Öğretmenler, çeşitli işkence ve kıyımla mesleklerinden ürkütülüp dış ülkelere işçi olarak göç etmeğe zorlanırken onlara, öğretmenlik dahil, bütün devlet kapılarının açılması uğruna yeni yeni tasarılar hazırlanmaktadır. Bugün tartışmasını yaptığımız kanun bunlardan birisidir.

Eğitim Bakanı bir profesördür. Bugüne kadar savunulan eğitim politikasının en bilinçli bir temsilcisi olduğunda hiçbirimizin bir kuşusu olmasın. Eğitim politikasının, siyasî iktidarın genel politikası içinde yerini belirtmiş, lâik kuruluşlarla, devrimci millî güçlere karşı şimdiye kadar yürütülen sinsi mücadeleyi en açık şekliyle savaş plâformuna oturtmuştur. İşte, «Reform» dedikleri kanunun bir yanı burada düğümlenmiştir. Öğretmenin, örgütlü karşı-devrimci düşman kuruluşlar karşısında devlet himayesinden yoksun bırakılması buradan gelir. Din okulu çıkışlılarla öğretmeni aynı statüye sokmak ve onları amaç ve görevleri dışında, devlet kuruluşlarında yetki sahibi yapmak ve giderek devletin lâik niteliğine kesin darbe indirme hazırlıklarını «Reform» adı altında sürdürme gayret ve çabaları da yine buradan gelir.

Biçim bakımından da, içerik ve yöntem bakımından da eğitim ve öğretim bir bütündür. Toplum yaşantısına paralel, onunla içiçedir. Mesele böyle olunca, neden ilköğretimin, yükseköğretimin savunulup savunulamıyacağı tartışılmaz da o kesimlerde reforma gerek duyulmaz da, sadece ortaöğretim ele alınır? Ve onun da sadece «kuruluşu»na değinilmek istenir? Bunlardan başka çağdaş teknolojinin gelişimi ile, sosyal yapıda ekonominin başlıca tâyin edici faktör olduğu bir tarih döneminde, aklın soyut kurallarına dayalı bir eğitim sisteminin hayatiyetini tüketmiş olması doğaldır. Buna rağmen, tümü ile ortaöğretim sistemi değil de, sadece ortaöğretim «kuruluşu», endişe kaynağıdır?!

Bu sorular bizi siyasî iktidarın devlet felsefesine ve onun genel politikasına götürür. Şüphesiz, ele alınan eğitim konusu

ne kadar yetersiz ve ne kadar eksik olursa olsun iktidarın genel devlet felsefesi dışında düşünülemez. Bu devlet felsefesini ise, içinde bulunulan dünya ve yurt koşullarıyla birlikte, uluslararası ilişkiler ve bunlar yanında siyasî iktidarın bünye ve kadrolarının nitelikleri belirler.

Az gelişmiş bir ülke olma niteliğimiz, bizi dışa dönük, tüketime dayalı ve gelişmiş ülkelere bağımlı bir duruma itmiştir. Bunun açık anlamı: bizim doğrultumuzu, az gelişmişlikten kurtulma çaba ve gayretlerimizin yönünü millî zaruretler değil, bağımlı bulunduğumuz ve sıkı ilişkiler kurduğumuz emperyalist ülkelerin ihtiyaçları tâyin eder. Bu durum, az gelişmiş ülkeleri, gelişmiş emperyalist ülkeler tarafından kendi nüfuz alanları için alınmasına zorlar.

Ve biz de bu oluşun akışına kaptırmışızdır kendimizi. Ekonomik ve sosyal bünye bakımından gelişimini emperyalist bir aşamaya ulaştırmış bir ülke ile, ekonomik ve sosyal bakımdan gelişimini ilkel bir düzeyin üzerine çıkarma çabasında yoksul bir ülkenin, kendi sorunlarını aynı yöntemlerle çözebileceği ve bu iki ülkenin aynı özelemlerde birleşebileceği yanlıştır. Bu inanç bizi kısır bir döngünün içine iter. Gerekçemiz: «Yeterince sermaye birikimine sahip olamayışımız»dır. O halde ne yapalım deriz. Gelişmiş emperyalist ülkelerden kredi ve sermaye alınmak suretiyle kalkınmamızın sağlanacağı sanılır. Borç alırız ve borçlandıkça da içinden çıkamayacağımız bir batağa gömülürüz. Kurtulmak için yine borçlanırız ve bu sefer daha beter batarız. Böylece tonlarca altının ve bunca doğal sermayenin yanında 72 milyarlık da ağır bir borcun altına girmemize rağmen durumumuz gözler önündedir. Halbuki, bugüne kadar hiçbir kapitalist ülke kalkınmasını bu kadar ağıra mal etmemiştir.

Bu ters tutum, kendi tabiatı icabı, bu sonuçla yetinmeyecek, İkinci Dünya Savaşı vurguncularıyla devlet soyguncularını feodal artıklar koalisyonunda yabancı sermaye ile işbirliği kurmaya götürdü.

Artık sosyal bir sınıf çıkmıştı ortaya. Çıkmıştı ama, Atatürk'ün «İstiklâli Tam»ı (tam bağımsızlık) yerini: «Biz yalnız başımıza yaşayamayız» gerekçesiyle bağımlılığa; «İmtiyazsız, sınıfsız çağdaş uygarlık» özlemi ise, yerini işbirlikçi kapitalizmin egemenliğinde, yarı faşist, ilkel bir soygunculuğun koruyucusu pis bir faşizme bırakmıştı.

Bu temel sorunlar ve çok ağır şartlar, çıkışını işbirlikçi sermayeye dayalı kozmopolitizmden alan kuruluşlarla bütünleşti.

Devlet başkanından köy muhtarına kadar bütün iktidar sorumluları, kendi uluslarına olan güvenlerini kaybetmişlerdi. «Aziz Türk Milleti» demeden söze başlamayıp, «Cenabı hakkın yardımını niyaz» etmeden bitirmemelerine rağmen, yine de tek başımıza yaşayamayacağımız inancındaydılar. Bu, üstyapı kuruluşlarına temel espri oldu ve yaralarda, iç ve dış ilişkilerde, kültür ve benzeri kuruluşlarda yuvalandı.

Anayasamızın bir devrim sonucu gelmesine ve halktan yana niteliğinin ağırlığına rağmen, bu görüş egemen olan işbirlikçi iktidarın devlet felsefesi haline geldi ve Anayasa ile sürekli çatışma haline girdi. İktidar partisinin başı bir Amerikan şirketinin temsilciliğinden gelmiştir. Ve siyasî iktidar, devrimin getirdiği anayasaya «hayır!» diyerek yönetimini kurmuştur. Böylece karşı devrimci ve işbirlikçilerin organik egemenliği ile karşı karşıyayız. Halbuki bir «reform» herşeyden önce bir inanç ve bir kadro meselesidir. Bizim büyük şanssızlığımız devrim anayasasının karşı-devrimci bir kadro elinde bulunmuş olmasıdır. Temel reformlara geçilemeyişi bu yüzdendir. Sanayi kuruluşlarına geçilemeyişi bu yüzdendir. Ekonomimizin gelişme doğrultusundaki tikanıklığı ile, istihdam alanlarının son derece sınırlılığı bu yüzdendir. Bunca borçlara ve bunca harcamalara karşın kalkınmayı sağlayacak esas imalât sanayiine geçemeyişimiz ve bütün bunların sonunda emperyalizmin emrinde ve onunla işbirliği kurmuş olan gayri millî güçlerle millî güçler arasındaki sosyal çatışma bu yüzdendir. Bağımlılığımızın sürdürülmesi yine bu yüzdendir.

Bu şartlar içinde siyasî iktidar anayasal kuruluşlarla çatışma halindedir. Dış politika tartışmaları siyasî iktidara karşı güvensizliğin tam bir belirtisidir. İç politikada siyasî iktidarın, kökü dışarıda irticaî kuruluşlarla ittifakı elbetteki rastgele değildir.

Eğitim ve kültürel kuruluşlara karşı siyasî iktidarın açtığı örgütlü ve planlı mücadelenin şiddeti günlük olaylarda en fazla yer tutan bir konu olmuştur.

Bu durumlar, iktidarı devlet kuruluşlarına karşı tedbir almaya zorladı: «... bugünkü imkân ve şartlar içinde, orta ve yükseköğretim seviyesindeki herkese istediği öğrenimi sağlamanın mümkün olamayacağı» (aynı kitap, s. 3) gerekçesine dayanılarak devlet kadrolarını yenileştirme amacıyla «... öğretim kademelerine birtakım sınırlamalar konacağı»nın gerekçesi giderek buraya dayanır.

Bütün bunlar, siyasî iktidarı, devlet kuruluşlarını din okulu çıkışlılarla takviye etme yanında, devlet kadrolarını yeni baştan ele almaya ve onları, kendi devlet anlayışında yenileme kararına götürdü. Bunun için de ilk aldığı tedbir, bütün tercihleri kendi elinde toplamak şartıyla «Yükseköğrenime geçişin yeniden düzenlenmesi» amacına dayalı «Ortaöğretim sistemimizin kuruluş» şekli yönündeki değişim zorunluğu ile karşı karşıya bıraktı. Devlet kuruluşlarına kadro yetiştirme göreviyle yükümlü yükseköğrenime öğrenci seçme yetkisi «Personel Kanunu ve yeni eğitim sistemiyle siyasî iktidarın elinde toplanmaktadır. Böylece «Reform» ya da «Sistem kuruluşu» nun doğru gerekçeleri apaçık çıkıyor ortaya. Bu değişiklik, ne iktidarın devlet felsefesine, ne işbirlikçi kesimin sosyo-ekonomik anlayışına ve ne de, bugüne kadar siyasî iktidarca izlenen genel politikanın gelişme seyrine aykırıdır. Tam tersine herşey, karşı-devrim hareketi, işbirlikçi sınıf öncülüğünde emperyalizmin çeşitli anket ve araştırmalar sonucu tezgâhladığı bir programın uygulama süreci içinde oluşmaktadır. Bugün eğitim alanında tanığı olduğumuz «Reform» bu kompozisyonun içinde bir tür eğitim oluşumudur: Bunun, bugün için yurt gerçeğine somut olarak getirdikleri:

- 1) Din çıkışlılarına devlet kuruluşları içinde yuvalanma imkânının kapılarını aralamak;
- 2) Üniversitelere girişi, iktidarın tercihlerine uygun biçimde ve onun devlet felsefesi doğrultusunda sistemleştirmek;
- 3) Eğitimi teknik öğrenime kaydırmaya heveslenmek.

Açıktır ki, bunun ne gerçek yurt sorunlarını çözmeye ve ne de geleceğe dönük kurtuluş ümitlerinin filizlenip serpilmesine yarar bir niteliği yoktur.

Gerekçeleri sosyo-ekonomik doğrular belirler. Ekonomideki serpilip gelişme olanağının yetersizliği istihdam tıkanıklığına ve bu tıkanıklığın sebep olduğu sosyal birikim de devrimci dönüşüm doğrultusunda gelişme kabiliyetine dönüktü. Derinliğine ve genişliğine beliren böylesine bir uyanma hızında üniversitelerin, gerek kitlelere öncülük etmede, gerekse devlet kadrolarını anayasa doğrultusunda beslemekteki rolü, niteliği yabancılarla işbirliğinde beliren siyasî iktidarı böylesine kararlara itti. Bu kararlar toplumsal yapının dışında soyut olarak ele alındığında, ilk bakışta doğru gibi görünmektedir. Fakat aslında, topluma sağlayacak pratik faydalar yerine, devlet bünye ve anlayışında köklü zararlı değişimlere yol açmaktadır. Devletin lâik

ve bağımsızlığına, millî nitelikte kalkınmasına karşı bir girişimdir bu.

Uygulamada ayrıntılara girildiğinde: Devlet kuruluşlarını iktidar tercihlerine uygun kadrolara kavuşturma, lâik devlet anlayışı yerine devleti dinsel kökenli kadrolarla çağdışı teokratik anlayışa itmek, istihdam tıkanıklığı sonucu ortaya çıkan birikimi kalifiye işçi niteliğine kavuşturarak, istihdam olanağına sahip ülkelere ihraç etmek amacının güdüldüğü çıkar görünüşüne.

Bu tutum siyasî iktidarın tutum ve anlayışına tıpatıp uygundur ama, millî dertlerin çözümüne hiçbir olanak getiremeyecektir.

Sonuç :

Millî Eğitim Bakanlığı reform yapmak iddiasıyla VIII. Millî Eğitim Şûrasına sunulmak üzere bir tasarı hazırlamıştır. Bu tasarrının özelliği : üniversitelere girişi kısıtlayarak, kendi tercihlerini hâkim kılmak suretiyle bu girişi sistemleştirmek; istihdam alanlarının tıkanıklığını açma uğruna hiçbir çaba göstermeden, eğitim ve öğretimi bütün maddî imkânsızlıklara ve mevcut teknik elemanlara istihdam alanı bulma olanaksızlığına rağmen, teknik öğretime aktarmayı heveslenmek ve oradan da Ortak Pazar'a kalifiye işçi olarak ihraç etmek; din okullarından çıkışlılara öğretmen statüsü sağlama yolu ile devlet kuruluşlarına sızma olanakları sağlamak amacı gütmektedir.

Bu tasarı, devrimin getirdiği anayasaya «hayır» diyen karşı-devrimcilerle, yabancı sermaye ile işbirliği kurmuş olan işbirlikçi bir siyasî iktidarın devlet felsefesine uygundur. Ve bundan dolayı da gayri millidir. Karşı güçlerle işbirliği halinde öğretmen düşmanlığını fazlasıyla benimseyen ve öğretmeni karşı-devrimcilerin saldırı hedefi haline getirmiş olan bir eğitim bakanından millî nitelikte bir reform beklenemez. Ne içinde bulunduğu siyasî kadro ve ne de kendi anlayışı bir reforma elverişli değildir. Bu şundan dolayı elverişli değildir: Bugünkü siyasî iktidarın kadrosu, emperyalizmle kurulan ortaklığı, geri bırakılmış ülkemizin kalkınmasında başlıca faktör sayar ve geri bırakılmışlıktan kurtulmanın yolunu, ülkemizi geri bırakanlarla kurulacak işbirliğinde ve onlarla ortaklıkta görür. Temelden yanlış bir görüştür bu ve millî olmayış buradan gelir.

Sermaye birikiminden yoksun oluşumuz ve bugünün dünyasında tek başımıza ve bağımsız olarak yaşayamayacağımız inancılı devlet felsefelerinin temeli olmuş ve kendilerini, kendi uluslarına güvenin dışına itmiştir. Gayri millî bir tutum içinde oluş-

ları buradan gelir. Nakit para olarak tonlarca altın ve doğal kaynaklarla 72 milyarlık dış borçlanma, «sermaye birikiminden yoksunluk» gerekçesini yalanlar. Millîci, kendi toplumundan yana bir siyasî iktidar, geri kalmışlığın nedenini, emperyalizmle işbirliğini mazur göstermek için, böylesine bir tutarsız dayanağa bağlayamaz.

Bütün bunlardan başka, kendi yaşantısı, kendi varlığı, başka ulusların sömürülmesine dayalı emperyalist bir ülke ile kurulan ortaklık, az gelişmiş bir ülkenin kalkınmasına değil, tam tersine onun büsbütün felâketine, büsbütün geri kalmışlığına neden olur. Ve olmuştur da.

Böylesine yanlış bir maddî temele oturtulan devlet felsefesinin tutarsızlığı ise, tartışma konusu yapılamıyacak kadar açık ve seçiktir.

Bu gerekçeler, bu durumdan çıkar sağlayan işbirlikçi emperyalist ortaklarının yararına olmuştur. Fakat, ulusal varlığımızı giderek bir çıkmaza sokmuş ve yurdumuzu da kısır bir döngünün içine almıştır: Borçlandıkça sömürülme hızının artması ve ulusal yoksulluğa itiliş; sömürülme hızı arttıkça da yoksullaşma ve borçlanmanın yoğunlaşması...

Bünyesel niteliği işbirlikçi kozmopolitizme, üstyapı kuruluşları gayri millî bir devlet felsefesine dayalı bir siyasî iktidarın eğitim politikasında millî nitelik göremeyeceğimiz doğaldır.

Bünyesi ve kadrosu bu olan bir siyasî iktidar eğitimde reform yapar mı?

Nerede ve hangi alanda olursa olsun, bir «reform» evvelâ bir kadro ve bir inanç meselesidir. Sonra, gerçek ihtiyaca dayalı bir zorunluluk ve daha sonra da para meselesidir. Bunların hiçbirisi olmazsa da «reform» lâfı vardır ama, karşı devrimci ve gayri millî bir devlet felsefesine dayalı bir iktidarın yapabileceği hiçbir millî reform görülmemiştir.

Bunlardan dolayı biz deriz ki: VIII Eğitim Şurasının kendisine sunulmak üzere tasarlanan bu teklifleri karara bağlaması, yurt sorunlarını çözmeye ve mevcut bunalıma son vermeğe yeterli olmayacaktır. Ve getirdiği çözüm yolları, millî olmaksızın da, kendisini bu yola iten bunalımları çözüme kavuşturmaktan da uzaktır.

Bizim TÖS olarak her şeyden önce benimsediğimiz: «Devri miçin eğitim» sloganımız da kaynağını bu gerçeklerden alır.

Milli Eğitim Şûrası Oyunu

Osman K. AKOL
TÖS Genel Sekreteri

Eylülün 28. Pazartesi günü saat 9 da Bakanlık Konferans Salonunda VIII. Millî Eğitim Şûrası toplanacaktır. 8 koca yıldır toplanmayan Şûra, yeni bir kanuna göre düzenlenmekte ve özel bir görev yapmaya hazırlanır görünmektedir.

Şûraya verilen görev, görünüşte «Orta öğretim sistemimizin kuruluşu ile yüksek öğretime geçişin yeniden düzenlenmesi» gibi masum bir iştir. Ancak bu işi başarmak için görevlendirilen Şûra üyelerinin seçilişi, gündem ve hele incelenmeye sunulan Esaslar dikkatle gözden geçirilince, insan ister istemez bazı kaygılara düşüyor.

Gerçekten Şûra ulusal gereksinmelere, uluslararası anlaşmalara ters düşen bir nitelik gösteriyor. Bundan daha önemli olarak, bu Şûra, hiç kimsenin ağzından düşürmediği Atatürkçülüğe ve onun devrimlerine, özellikle yeni Anayasa hükümlerine karşı bir doğrultuda çalışma yöntemi seçmiş görülüyor. Bu niteliği ile Şûra'ya örgütlü bir karşı-devrim hareketi demek yanlış olmaz.

Gelin görün ki, başında «Millî» efiketi bulunan Eğitim Bakanlığı bu Şûra'ya bir «reform» görevi yakıştırmaktadır.

ŞÛRA'NIN NİTELİĞİ :

Millî Eğitim Şûrası'nın toplanması, 8 yıl gibi uzun bir süre geciktirilmiştir. Bu geciktirmede bir kasıt aramak doğaldır. Tam 8 yıl 7 ay gecikme ile toplantıya çağırılan Şûra, üyelerinin seçimi, gündemin hazırlanış biçimi ve incelenecek Esaslar'daki öneriler ile kuşkuyla çekecek bir tutumda görülmektedir.

Millî Eğitim Şûrası 126 üye ile çalışmaktadır. Üyelerin 38'i doğal, 73'ü seçimli ve 15'i çağırılı olarak üç bölüme sıralanmıştır. Üyelerden 73'ünün seçimli olduğuna bakılınca, Şûra, demokratik bir kuruluş sayılabilir. Oysa bu 73 üyeden 38'inin seçimi Bakanlık Müdürler Komisyonuna bırakılmaktadır. Bu üyelere, bakanlık mensupları olan 38, Bakanın çağırılısı bulunan 15 üye de katılınca, 91 kişinin tayinle geldiği ortaya çıkar ki bu, Şûranın demokratik bir kuruluş niteliğinden çok uzak olduğunu anlatır. Yani Türk Millî Eğitimine yön verme iddiasında olan ve adına «reform» cu denilen VIII. Millî Eğitim Şûrası, güdümlü ve maksatlı bir kuruluş olarak belirir.

Şûranın güdümlü ve maksatlı olduğu kuşkusunu güçlendiren bir başka ciddi neden de, seçimli üyeler arasında gösterilen sendikalar ve verecekleri üye sayılarıdır. Anayasanın 46. maddesine göre, «Özellikle, meslekî gelişmeyi... sağlamak amacıyla»⁽¹⁾ kurulan sendikaların etkisiz bırakılması, adeta hiçe sayılması, Şûrayı hazırlayanların büyük bir ayıbı, Şûra itibarının büyük bir kaybı sayılmalıdır. Bunun tek anlamı olarak iktidarın, sendikalardan, özellikle TÖS'ten çekinmesi, hattâ korkmasıdır. Bu aynı zamanda, haksız olmanın da bir itirafıdır.

Bu davranış ayrıca 21 Eylül - 5 Ekim 1966 da Paris'te toplanan ve altında Demirel iktidarının yetkilendirdiği üç delegenin de imzası bulunan (2) «Öğretmenlerin Statülerine Değın Hükümetlerarası Özel Konferans» kararlarına aykırıdır. Anlaşmanın II. bölümünde, kararların uygulanmasına özellikle işaret edilen bu uluslararası belgenin 62. maddesi, aynen şöyledir: «Öğretmenler ve onların örgütleri yeni derslerin, ders kitaplarının, öğretim amaçlarının geliştirilmesine katılmalıdır.»

Eğer bu anlaşma, II. bölümde alınan karara uyularak yürürlüğe konulsaydı, Anayasanın 65. maddesine göre kanun hükmünde olacaktı. İktidar bunu, âdeti veçhile, gene de uygulamayabilirdi. Ama iktidar anlaşmayı Türkçe'ye bile çevirtmemiş, onu Türk kamu oyunundan gizli tutmuştur. Bunun anlamı üzerinde ne denebilir?... Denilecek tek şey, bu iktidar maarifinin, ulusal olma niteliğini çoktan kaybettiğidir.

Ulusal olma niteliğinden alabildiğine uzaklaşan Bakanlığın, Meclislerden sessiz sedasız geçirttiği kanuna göre, 126 üyelik Şûra'ya sendikalardan, 3'ü en güçlü olarak, 3'ü de kur'a ile saptanarak birer üye ile katılacaklardır. Bu, işveren karşısında iştiracının (emekçinin) % 4,76 gibi çok önemsiz bir oranda, o da yasak savma kabilinden, temsil edilmesi demektir. Başka nedenler de olmakla beraber 72.000 kûsür üyeli TÖS, VIII. Millî Eğitim Şûrasına bunun için katılmaktadır.

Şûraya kur'a ile alınan üç kuruluşun durumu çok ilginçtir. Bu, Şûra için bir ciddiyet ölçüsü olabilir. Bu satırları yazanın, ısrarlı fakat arkadaşça çağırılara karşı katılmadığı kur'a çekilişinde şu üç kuruluş seçilmiştir: Üye sayısı 50'nin üstüne çıkmayan İstanbul Muallimler Cemiyeti, 250 üyeyi dahi topladığı şüpheli olan İstanbul Yüksek Okulları Öğretim Üyeleri ve Yardımcıları Birleşik Sendikası, üye sayısı 500'ü anca bulan

(1) 624 Sayılı Devlet Personeli Sendikalar Kanunu M. 1

(2) Osman Bener, Aysel Yücecişik, Güngör Salman.

Türkiye İlköğretim Müfettişleri Sendikası. Bu üç kur'ah sendikamın Şûra'ya ne ölçüde meşruluk ve etkinlik kazandıracakları üzerinde yorum yapmak gereksizdir.

Şûra'nın oluşumu hakkında önemli bir gözlem de şudur: Şûra Orta Öğretim sistemimizin yeniden düzenlenmesi iddiasındadır. Böyle bir sistemle eğitime tabi tutulacak çocukların ana babalarından da bir fikir alınması gerekmez miydi? Şûra kanunu değiştirilirken bunun akıl edilmemesi bağışlanmaz bir ihmaldir. Hele halka dayanarak sandıktan çıkmakla öğünen bir iktidar için bu, bir ihanet sayılsa gerekir.

Nihayet şu da var: Artık medeni kişiliğe ulaşmış gençlerin üniversite öğretimine geçişleri söz konusudur. Bu Şûra, onların kaderini saptayacaktır. Bu gençlerin Şûraya çağırılmaması ne demektir? Yıllardan beri üniversiteli gençler reform istemektedirler. Bu uğurda ölenler olmuştur. Adına Reform'cu denilen Şûranın bu konuya hiç değinmemesi, sadece üniversite kapılarında yoğunlaşan gençleri azaltmayı düşünmesi, ne anlama gelir? Bu Şûranın toplanmasını zorunlu kılan, TÖS Devrimci Eğitim Şûrası, gençlere büyük yer ayırmıştı. Bakanlığın bu örneği yok sayması bir aczin, bir korkunun sonucudur. Üniversite kapılarında görünen yığılmanın önünü alma yolu, gençliği ve onun büyük gücünü yok saymakla olmaz. Ve Şûra'dan bu yolda alınacak FETVA hiçbir şeyi çözmez.

Şûra üyelerinin saptanmasında kanun, iktidarda bulunan ekibin görüşlerine aykırı herhangi bir eleştiri ya da açıklama yapılmasını engelleyici bütün önlemleri getirmiştir. Bunun yöneticilerce yeterli bulunmadığını gösteren belirtiler vardır. Gündemin hazırlanmış biçimi bunun bir kanıtı sayılabilir. Gerçekten Şûra gündemi, güdümlü bir toplantıyı sağlayacak özellikleri taşımaktadır.

Bir kere Şûra 28.9.1970 Pazartesi günü Bakanın açış konuşmasıyla çalışmalarına başlayacaktır. Bu konuşmayı iki başkan yardımcısının seçilmesi izliyecektir. Bu elbet doğal bir yöntemdir. Bu konuşma ve seçim ilk günün öğleden önceki zamanını alacak, belki de aşacaktır. Öğleden sonra kalan zamanda Genel Kurul «Millî Eğitimin amaçları»na uygun olarak tesbit edilmek suretiyle Şûraya sunulduğu özellikle kaydedilen «Orta öğretim sisteminin temel ilkeleri üzerinde genel görüşmeler» başlayacaktır.

Burada azıcık durmalıyız. Sistemin «Millî Eğitimin amaçları»na uygun olarak tesbit edildiğini kaydetmeğe acaba neden

gerek görülmüştür? Doğal bir davranışla bunun tersi akla bile gelmeyeceğine göre bunda bir oyun olduğunu düşünmek zorunludur. Bunun için «Millî Eğitimin amaçları»na bir göz atmak gerekir. 5-15 Şubat 1962'de toplanan VIII. Millî Eğitim Şurasınca saptanan «Millî Eğitimin amaçları»⁽³⁾ özellikle yeni Anayasamız doğrultusunda ele alınmıştır. Bu amaçlara göre Türk Millî Eğitimi «İnsan haklarına dayanan, millî, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti»ni öngören, «cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayırımı» tanımayan ilkelere bağlıdır.

Eğer Şûra'nın incelemesine sunulan Esaslar bu ilkelere göre hazırlanmış ise «Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olup ilköğretime dayalı iki eğitim kurumundan birisi ilköğretmen okulları, diğeri de imam-hatip okullarıdır» yargısının ağıza alınmaması gerekirdi. Ve hele «Bu iki eğitim kurumu arasında en önemli benzerlik her ikisinin de yeni yetişen nesle eğitim vermekle görevli elemanlar yetiştirme sorumluluğunu» taşıdığı öne sürülmezdi. Ne var ki AP İktidarı baştan beri çalışmalarını bu doğrultuya yöneltmiş' bunun için bir olup bitti sayılsın diye 1968'de 13.626 ilköğretmen okulu öğrencisi karşısına, 33.400 imam-hatip okulu öğrencisi çıkarmıştır. İmam-hatip okulları «yeni yetişen nesle eğitim vermekle görevli elamanlar yetiştirme sorumluluğunu» ne zaman, hangi kararlar, hangi kanunla yüklenmişlerdir?... Feraiz, fıkıh ve bnezeri derslerle Bakanlığın hazırladığı Esaslar broşüründe metni verilen Anayasanın 21. maddesindeki «Çağdaş bilim ve eğitim esaslarına aykırı eğitim öğretim yapan» bu okullardan yetişenleri öğretmen saymak ne cürettir?... Bu cüretin, Anayasanın 19. maddesinde ifadesini bulan «Devletin ... temel düzenini kısmen de olsa din kurallarına dayandırma ... amacıyla her ne surette olursa olsun dini veya din duygularını ... kötüye» kullanılmağa pervasızca eluzattığı açıktır. Şu bir gerçektir ki VIII. Millî Eğitim Şurasının amacı, kendisinden 8 yıl evvel toplanan VII. Millî Eğitim Şurası paralelinde tamamlayıcı kararlar almak değil, onun aldığı ve yıllardan beri uygulanmayan, uygulayanların cezaya çarptırıldığı kararları ortadan kaldırmaktır. VIII. Şûra'nın amacı, fiilen ortadan kaldırılmış olan Eğitim Birliği'nin mezarını kazmak ve şeiategitimini yürürlüğe koymak için FETVA vermektir.

(3) Yedinci Millî Eğitim Şûrası, 1962, s 114-121.

• Olay Ankara'da geçmektedir. Ankara Cumhuriyet Savcılığına, Yargıtay Başsavcılığına durumu ihbar ediyorum. Kovuşturmaya geçmek görevleridir.

EĞİTİM POLİTİKASININ SAPTANMASI :

Eğitim politikası kavramı, eğitim çalışmalarının çağdaş bilim kurallarına uyup uymadığı, ulusal gereksinmeyi yansıtmıyorsa yansıtmadığı, yapılan devrimler doğrultusunda gelişip gelişmediği yönlerini kapsar. Ve eğitim politikası toplumun genel yaşantısının daha ileri bir aşamaya ulaşması amacıyla başka yolda ele alınamaz. Şu var ki bu konuda iktidarı elinde tutan çevrelerin etkisi başta geldiğinden, eğitim politikasının çizilmesinde sürekli çatışmalardan kaçınılamaz.

Elbette iktidarı ellerinde tutanlar yürütecekleri eğitim politikasını kendi felsefelerine göre düzenlemeye çalışacaklardır. Bu konuda başbakan Süleyman Demirel özel bir titizlik göstermektedir.

Diyor ki Başbakan : «Bakın ben size söylüyeyim. Ben bir eğitim politikası koymuşum orta yere. Deklareyin, herkese angajeyim. Ondan sonra geleceğim, seçimle geleceğim, bu eğitim politikasını TÖS'le yeni baştan revize edip onların istediği şekilde bir eğitim politikası takip edeceğim. Bu mümkün değil» (5). Bu titizliği ile Başbakanın Milli Eğitim Bakanlarını ötekiler gibi, hiçe saydığı açıkça görülür. Bu görüntü içinde Kabineler olarak ve Bakan olarak kişisel sorumluluk da bulunduğunu hatırlatmak bize düşmez. Onu Prof. Bakan düşünmelidir.

Bizi ilgilendiren, bir iktidarın ve onun alıkoyma başkesele pozundaki başının karşısına, anlamak istese de istemese de, bir gerçeği çıkarmaktır : İktidar kendi eğitim politikasını saptarken, buna karşı olanlara en azından görüşlerini kolaylık ve güvenlik içinde açıklama ve savunma hakkını sağlamalıdır. Karşı görüşte olanlara, örneğin, eğitim politikası konusunda ortaklaşa revizyona gitmeyi şiddetle reddettiği TÖS'e, Şûra'da üye sayısı oranında temsil hakkı tanınması, en azından, bir efendilik gereği idi.

«Seçimle gelmek», eğitim konusunda ve tüm toplum sorunlarında pek birşey ifade etmez. Sandıktan çıkmak, bireylerin ve kuruluşların doğal ve anayasal haklarını çiğnemek hakkı sağlamaz hiç bir iktidara. Hele sandıktan çıkmanın yolları ve koşulları

(5) Abdi İpekçi, Milliyet gazetesi, 15.1.1970.

da bilindikten sonra, bu doğrultuda bir davranışın anlamı açıktır. Böyle bir fırsatı bir kere ellerine geçirenlerin pek doğal tartışmalara dahi yanaşmamaları, en azından «haksız olduklarını bildiklerinden korktukları» yargısına götürür kamu oyunu. Ve bu, Türk yönetimi için bir gerçektir. Geçelim bunu.

VIII. Millî Eğitim Şûrası yeni bir kanunla toplanmaktadır. Kanun gerekçesine göre yeni biçimi ile «Millî Eğitim Şûrasına müessiriyet ve devamlılık kazandırılmaktadır.» Devamlılık belli, her yıl toplanacak. Ama, «müessiriyet» ne anlama geliyor? Yani etkin mi olacak? Yani Millî Eğitim Politikasının saptanmasında sözü mü dinlenecek? Yani önceden hazırlanıp getirilen yöntemlere «evet» demeyebilecek mi?..

Görünüşe göre Şûra üyelerinin her hazırlanan öneriye karşı «evet» demekten başka bir rolü olmayacağı açıktır. Burada bir noktaya işaret etmek zorunluğu vardır. Kanunun gerekçesinde Şûrada «öğretmen kuruluşlarının... temsil edilmesine imkân verilmekte, ... katkıda bulunmaları sağlanmaktadır» deniliyor. Bu, iktidarın Türkiye Büyük Millet Meclisini yanlış yola saptırmasının bin bir örneğinden biridir. 126 üyeli bir şûrada, bütün icra sorumluluğunu yüklenen öğretmenlere % 4.76 oranında temsil hakkı tanımak bir aldatmacadır.

Böyle olmasına, öğretmen örgütlerinin yasak savma kabilinden çağırılmasına karşıt ve 72.000 üyelik bir dev kuruluş olduğu halde TÖS'ün Şûra'ya gönderebileceği tek üyeden dahi ödün patlayasıya, dudakları çatlayasıya korkan, üniversite karyerli, 1969 seçimleri öncesinden ısmarlamalı Millî Eğitim Bakanı Prof. Dr. Orhan Oğuz, Şûraya çağıracağı elemanlarla görev yerlerinde ve kapalı kapılar ardında görüşmüş ve bir çatlak ses çıkarmasının bütün önlemlerini almıştır.

Kuruluş, daha doğrusu düzenleniş kanununda her hangi bir açıklama olmamasına karşıt, bir Millî Eğitim Şûrası, hele her yıl toplanacağına göre eğitim politikasının genel eleştirisini yapmalı, bir yıl önce verilen kararların uygulanmasından alınan sonuçları, varsa aksaklıkları tartışmalıdır. Biz bu biçim düzenlenişin tüm karşısında olduğumuz halde, kendimizi Türk Millî Eğitiminde bir icra sorumluluğunda saydığımız için, işi ciddi alıyor ve eğitim düzenimizi ele alan olumlu yada olumsuz her girişimi eleştirmeyi görev sayıyoruz.

VIII. Millî Eğitim Şûrası, 8 yıl 7 ay ara verilen bir kuruluşun yeniden sahneye çıkarılmasıdır. Bu bakımdan önemli sayılmak, ona göre çalışmasını sağlamak gerekti. Böyle olmamış

tır. Süleyman beyin «ben bir eğitim politikası koymuşum orta yere» demesine bakmayım. Onun, onun değil, partisinin bir eğitim politikası yoktur. Bu iktidar ulusal kalkınmayı olduğu gibi, ulusal eğitim politikasını da, başta Amerikalılar olmak üzere, yabancılara ısmarlamıştır. İktidarın eğitim politikası içte gerçilere ödün vermek, dışta ulusu uyutmak, avutmak isteyenlere yaranmaktadır.

Nedir VIII. Millî Eğitim Şûrası'nın amacı ?

Orta öğretim sistemini yeniden düzenlemek, üniversite kapılarına yığılan gençleri dağıtmak. Düzenlemenin anlamı ikidir. Anti-lâik eğitime hız verip, ulusu ahiret âşığı yapmak, teknik öğretimi cazibelendirerek yabancı ülkelere, bundan böyle de Ortak Pazar ülkelerine tecrübesiz de olsa, genç işçiler hazırlamak. Böylece iktidar, CIA antetli bir planla, millî olmayan, saf-sata alıcı ve satıcısı bir eğitimle yığımları karanlık kaderine bırakıp devrimci eylemden uzaklaştıracağını hesaplamakta, Ortak Pazar ülkelerine yollayacağı gençlerle döviz ihtiyacını karşılayacağını ummaktadır.

Üniversite kapılarındaki yığınağı dağıtmakla alacağını sandığı sonuç da, kurşunla, baskınla sindiremediği gençliği etkisiz bırakmak. Oysa bu bir hayaldir. Şunun için hayaldir ki, devrimci eylemleri üniversiteye giremeyenler yürütmüyor. Onlar üniversitenin içinde. Ve bu gençler üniversite dışına, üniversite-siz şehirlere, kasabalara, bucaklara ve köylere yayılmaktadır.

Bir Millî Eğitim Şûrası'na gerek vardır ülkemizde. Ama fonksiyonu imam-hatip okulları hatırına, orta öğretimde bir düzenleme değil. Ama üniversite gençliğindeki devrimci gücü kırma değil.

Bizce bir Millî Eğitim Şûrası gerekli idi. 8 yıl 7 aydır eleştirilmeyen Millî Eğitim Politikasını eleştirmek için gerekli idi. Daha önceki Millî Eğitim Şûraları eş dost sohbetleri gibi yürütülmüş olabilirdi. Ama VIII. Millî Eğitim Şûrası'nın toplanmasını zorunlu kılan bir, TÖS Devrimci Eğitim Şûrası örneği vardı. Bu örnekten esinlenerek, dostlar alış verişte görsün kalbinden değil, ciddi bir Millî Eğitim Şûrası toplanmalıydı.

Böyle yapılmadı. Bugünkü iktidar bunu yapamazdı da. Bu yola gitseydi, kendi kendisini inkâr etmiş olurdu. Biz bu eleştiriye AP iktidarının Profesör Millî Eğitim Bakanı doğru yola gelsin, halka dönük bir eğitim politikası izlesin diye yapmıyoruz. Bizim amacımız feci bir sapmayı tesbit etmek ve gözler önüne sermektir.

VIII. Millî Eğitim Şûrası, işbirlikçi ve gerici tutumunu herkesin bildiği iktidarın bugüne dek uygulaya geldiği şeriatçı eğitimi, Anayasaya ve millî gereksinmelere karşın meşrulaştırmakla, üniversite kapısındaki yığınağı kaldırmakla görevlendirilmiştir. 8 yıl 7 ay geciktirilen bir Şûranın ele alması gerekli başka ivedi konular mı yoktu? Vardı ve bunların çözümlenmesi zorunlu idi. Bu konuda çok da gecikmişti.

Bunlardan biri ilköğretim zorunluğunun gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği ve bu yolda hangi orana varıldığının saptanması, öteki de malî kaynaklarımızın yetersizliği gibi yalan bir mazeretle eğitimde fırsat eşitliğinden uzak tutulan milyonlarca köy çocuğunun okutulmasının sağlanması idi.

Millî Eğitim Bakanlığına göre ilköğrenim çağındaki çocuk sayısı 5.522.000'dir. Bu çocukların okullaşma oranı 4.908.776 öğrenci ile % 88,9'dur ve okuldan yoksun çocuk oranı ise 613.224 ile % 11,1'dir⁽⁶⁾. Bakanlık bu sayıları zorunlu ilk öğrenim çağını 7-12 arası kabul ederek vermektedir. Bu tamamen uydurmadır ve kasıtlıdır. Çünkü ilköğrenim zorunluluğu çağı Bakanlığın gösterdiği gibi 7-12 yaşları arası değildir. 222 sayılı ilköğretim ve eğitim kanununun 3. maddesi bu zorunlu şöyle saptar: «Mecburi ilköğrenim çağı, çocuğun altı yaşını bitirdiği yılın Eylül ayında başlar, 14 yaşını bitirip 15 yaşına girdiği öğretim yılı sonunda biter.»

Buna göre ilköğrenim zorunlu şöyle çağındaki çocuk sayısı 6.333.779'dur. Ve okullaşma oranı 4.908.776 öğrenciye göre % 77 dir. İlkokullardan yoksun çocuk oranı ise 1.465.003 ile % 23' tür.

Bu çocuklardan ilkokulu bitirdikten sonra daha üst bir okula gidemeyenlere karşı Bakanlığın sorumluluğu bitmemiştir. Bu durumda olan çocuklar için Bakanlık, 222 sayılı kanunun 6. maddesinin 1/b fıkrası gereğince, «Yetiştirici ve tamamlayıcı sınıflar ve kurslar» açmaya mecburdur. Bunun yönetmeliği de yapılmış ve yürürlüğe konulmuştur. Ama uygulama 9 yıldır hâlâ başlamamıştır. Bakanlık bu konuda ağır bir sorumluluk içindedir.

Bu «Yetiştirici ve tamamlayıcı sınıflar ve kurslar»ın görevi, aynı kanunun 11. maddesinde şöyle belirtilmiştir: «... ilkokulu bitirmiş olup da henüz mecburi öğrenim çağında bulunan ve üst dereceli öğrenim kurumlarına gidemeyecek olanların genel

(6) 1969/1970 İlköğretim Yılığ, s. 77.

bilgilerini artırmak ve kendilerine iş ve üretim hayatında faydalı bilgi ve maharetleri kazandırmak.»

Bakanlık bu görevden kaçmakta ve bunu malî kaynakların yetersizliğine dayandırmaktadır. Bu da doğru değildir. Çünkü yine aynı kanunun 76. maddesinin a fıkrası «Her yıl Devlet gelirlerinin % 3'ünden az olmamak üzere Devlet Bütçesinden» ilköğretime yardım yapılması hükmünü getirmiştir. Bu yıl Devlet geliri 28.291.091.781 lira olduğuna göre bunun % 3'ü olan 848.732.753 liranın ilköğretime yardım olarak ayrılması gerekli idi. Bu yapılmamış, sadece 300 milyon liracık, yasak savar gibi, ayrılmıştır. Yani malî kaynakların yetersizliğinden söz edilemez. Bunun açık anlamı halkı aydınlatmaktan korkmadır.

Şunu da ekliyelim ki 1913 tarihli Tedrisatı İptidaiye Kanunu Muvakkati'nin 6. maddesinde de böyle bir hüküm vardı. O da hiç bir Nazır ve Bakan tarafından uygulanmamıştı. Türk halkının kaderi bu olmamalı idi.

Bitsin halkı bu umursamazlık artık.

SONUÇ :

Millî Eğitim Bakanlığı, içinde bulunduğu iktidarla beraber, halkın yararına dönük hiç bir ciddi işe sarılmamaktadır. Her yaptığı iş bir gösterişten, bir zaman kazanmaktan öteye geçemiyor. VIII. Millî Eğitim Şûrası da bu cinsten bir gösteriş. Ama alacağı kararlar korkunç olabilir.

Şûraya katılanları uyarırız.

TÜSTAV

VIII. Millî Eğitim Şûrası

İ. Safa GÜNER
TÖS Başmüfettişi

28 Eylül 1970 günü çalışmalarına başlayacak olan VIII. Millî Eğitim Şûrasının toplanması olayı halk çevrelerinin ilgisini çekmedi. Bunun nedenini aramak hem gereksiz, hem de yararsızdır. Buna koştur olarak, eğitim ve öğretim hizmetini yürütenler arasında da henüz, gereği kadar yansıma belirmemiştir. Bu görünümün ilki elbette hoş olmayan bir şeydir. Birer birer kişiler ve tümüyle toplum yaşantısını içeren ve geleceğimize yön verecek olan böylesine bir olay tüm vatandaşlarca yakından ve yürekten izlenmeli ve ona olumlu katkıda bulunulmalıydı. İlgisizliğin ikinci tablosu ise, ülkemizin geleceği için üzücüdür. Büyük Atatürk «Milletleri kurtaracak olanlar yalnız ve ancak öğretmenlerdir» derken en sağlam inancı öğretmenlerin ulusal sorunlara gösterecekleri düşünsel ve duygusal ilgiydi. Oysa bugün, öğretmen kitlesi kendi mesleğini ilgilendiren ve özellikle işinin özünü ve biçimini değiştirmeyi amaç edinen bir eylemi geride ve sessizce seyretmekle bir yanlış tutum içinde bulunmaktadır.

Millî Eğitim Şûrasının Amacı :

«Maarif Vekâleti Merkez Teşkilâtı ve Vazifeleri Hakkında Kanun» başlığını taşıyan 2287 sayılı yasanın 3. maddesi Millî Eğitim Şûrasını şöyle niteliyor : «Millî Eğitim Şûrası Cumhuriyet maarifinin terbiye ve tedrisata taallük eden işlerinde Talim ve Terbiye Dairesince, hazırlanacak nizamname, talimatname, program ve esaslarla şûra azası tarafından yapılacak teklifleri tetkik ederek bir karara bağlar...»

Bu madde Millî Eğitim Şûrasının toplanma amaçları ile görev sınırlarını dar tutmuştur. Gerçekte şûraların çalışmaları, bir açıdan eğitim uygulamalarının eleştirisini yapıp değerlendirme, öte yandan geleceğe ışık tutup eğitim işine yön verme biçiminde örnekler vermiştir. Nasıl ki bu kez toplantıya çağrılan şûraya da «ortaöğretim sistemimizin kurulması ile yükseköğretime geçişin yeniden düzenlenmesi» görevi verilmektedir.

VIII. Millî Eğitim Şûrasına sunulacak olan konuların esası bu olunca, Şûra, Türk Millî Eğitimine ne getirecektir? Bu sorunun yanıtı Şûranın amacı olacaktır.

Bu soruya verilebilecek en kestirme ve sanıyorum ki en doğru cevap şudur :

Şûra, üniversite ve yüksek öğrenim kurumlarına yönelen öğrenci akınının önüne bir barikat kurarak üniversitelere rahatlık getirecektir. Bize göre Şûranın amacı budur. Yoksa orta öğretimde reform yapmak, yetişmekte olan gençliğin eğitimine fırsat eşitliği hazırlamak, insan gücünü teknik alana yöneltip kalkınmayı hızlandırmak... v.b. güzel sözler, sadece birer uyutucu ninniden öteye geçemeyecektir. Çünkü ileri sürülen bu güzel düşüncelerin eyleme çevrilmesi olanakları hazırlanmamıştır.

Geciken Şûra :

1962'de toplanan VII. Millî Eğitim Şûrasından bu yana 8 yılı aşkın bir süre geçti. VIII. Millî Eğitim Şûrası için biraz daha ağır alınıp üç ay sonra toplanılsaydı, o Şûra X. Millî Eğitim Şûrası olmak gerekirdi. Zira 2287 sayılı yasanın 5. maddesine göre Millî Eğitim Şûrası üç yılda bir toplanacaktı. Oysa kanunun bu maddesine uyulmamış ve Şûra geciktirilmiştir. Durum böyle iken bu kez 2287 sayılı yasaı değiştiren 1261 sayılı yasa ile Millî Eğitim Şûrasının her yıl toplanması öngörülmüştür. Bu, gerçekten Şûraya duyulan ihtiyacın bir ifadesi midir, yoksa Şûrayı ucuzlatıp yozlaştırıcı bir politika oyunu mudur? Bunu zaman gösterecektir.

Millî Eğitim Bakanlığının işleyiş temposuna göre yapılacak bir kıyaslama insanı şu yargılara götürür :

- a) 8 aylık bir öğretim yılı süresinde yapılacak uygulamalar ve deneyler incelemeye ve değerlendirmeye yeter, ciddi ve riler getirmez.
- b) Bir önceki Şûranın önerdiği sistemin olumlu ya da olumsuz yönleri saptanamaz.
- c) Öğretim araçlarının, özellikle kitapların yararlı olup olmadığı anlaşılamaz.
- ç) Şûranın biçimsel hazırlıkları bile yetiştirilemez.

Durum böyle iken bu gayretkeşlik neyedir? Eğer bilinçli bir hafife alma, kamu oyunu dumanlandırıp, «ŞÛRA ŞÛRA...» dedikleri işte budur. Sanki ne yararı oluyor biçiminde bir kötü niyet yoksa, işin ciddiliğinden uzak bir yetersizlik inkâr edilemez.

Baskı Zoru :

VIII. Millî Eğitim Şûrasının, toplanışı, ilgili yasa hükmüne uyumun bir sonucu değildir. Öyle olsaydı 1965'te ve 1968'de olmak üzere iki Şûra daha toplanmış olmalıydı. Öte yandan her yanı ile bozuk ve dış etkilerle civıtlmış eğitimimizin düzeltil-

mesi isteğinden doğduğu da iddia edilemez. Çünkü eğitimin bozukluğu sadece orta öğretimde mayalanmış değildir. Eğitim organik bir varlık gibidir. Örneğin bir ağaca benzetirseniz dip ve doruk sağlam, ama orta çürük olamaz. Millî Eğitimimizin orta öğretimini düzenlemeyi ele almak, bizi böyle garip bir anlayışla karşı karşıya getirmektedir. Bu gerçeklerin ışığında diyebiliriz ki, şayet baskılar yapılmıyorsa, Şûranın toplanması yine de söz konusu olmazdı..

Şûranın toplanması için baskı üç kaynaktan gelmiştir :

1. TÖS - Türkiye Öğretmenler Sendikası.
2. Liseyi bitirip üniversitelere yerleşemeyen gençler ile onların velileri.
3. 1968'den bu yana süre gelen ve giderek eğitimde köklü reform isteğine yönelen gençlik.

1965'te kurulan TÖS, —Sendikaların temel görevleri arasında bulunan— üyelerinin çalışma koşullarını düzeltme açısından hareketle eğitimimizi eleştirmeye başlamıştı. Bu iş bir ara politika sayılarak, öğretmenlerin bu konu üzerine eğilmeleri yasaklanmak istendi. Lâkin, eğitimi ulusal bağımsızlığımız ve ekonomik kalkınmamızla sıkı sıkıya bağlantılı gören TÖS işin peşini bırakmamıştır. Kongreler, seminerler ve bildirilerle Bakanlığa uyarılmış ve Millî Eğitim Şûrasının toplanmasını istemiştir. Bu seslere yıllarca aldırış eden olmadı. Bu vurdumduymazlık karşısında TÖS «Bozuk düzen içinde» gittikçe batağa saplanan ülkemizin çıkarını «Devrimci Eğitim Şûrası»nı toplamakta görmüştür. 4 Eylül 1968'de toplanan devrimci eğitim şûrasına yol aldığı telgrafta Millî Eğitim Bakanı, VIII. Millî Eğitim Şûrasının 1969 Mayısında toplanacağını bildirmişti. Bu durum gösteriyor ki Bakanlık ancak görevini anlar gibi olmuştur. Ama verilen söz yerine getirilmemiştir.

1968'de başlayan ve gittikçe derinleşip yaygınlaşan gençlik hareketleri ile onların ikiz kardeşi gibi belirip gelişen, üniversitelere giremeyenlerin baskıları iktidarın koltuğunu sarsmış ve uykusundan uyarmış olmalı ki, üniversitelere akan lise mezunları yığınının önüne baraj kurup, gençleri sağlığa kendilerini selâmete götürecek yolları aramaya zorlamıştır.

Bu yargımızın başlıca kanıtlarını şöyle sıralayabiliriz :

a) 12 Ekim 1969 seçimleri sonunda Ankara'ya hareketinden önce Eskişehir'de TÖS'lü öğretmenlerle sohbet eden şimdiki Bakan «Benim politikaya atılma niyetim yoktu. Sayın Başbakan, Millî Eğitim Bakanı olarak hizmet etmemi istedi. Onun

için seçime girdim. Sizinle seçimden önce konuşsaydım, oyunu-
zu istemek anlamına gelirdi. Onun için şimdi görüşmeyi uygun
buldum, dileklerinizi öğrenmek isterim...» biçiminde sözler söy-
ledi. Bu davranış TÖS'ün baskısına karşı tedbirler almak eği-
liminden başka bir şey değildir.

b) 8-9 Aralık 1969'da İstanbul Üniversitesinde başlayıp,
aralıklı zamanlarda ve sıra ile İstanbul Teknik Üniversitesi, Or-
ta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Hacettepe Üni-
versitesi, Modern Fen ve Matematik programları değerlendir-
me seminerleri, Fen Eğitimi geliştirme bilimsel komisyonu gi-
bi kurum ve topluluklarda yapılan çalışmalarda orta öğretimin
ve üniversiteye geçişin ele alınmış olması.

Bu çalışmalarda birleşilen ortak görüş, üniversitelere giriş
kalburunun gözlerini daraltmak ve gençliği daha lise sınıfların-
da meslek okullarına ve iş dallarına yönelen yollarda eritmek-
tir.

Şûranın Konusu :

VIII. Millî Eğitim Şûrasının incelemesine sunulan Esaslar'da
belirtildiği gibi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi ile Hacettepe Üni-
versitesi hariç, öteki kurumlar ile topluluklar ve Prof. Haydar
Furgaç üniversitelere geçiş konusuna öncelik vermişler, sırf bu
sıkıntıdan kurtulmak için liseleri ve ortaokulları başkalaştırma-
yı gerekli görmüşlerdir. Bu amaçlarını savunmak üzere yan sav-
lar ve gerekçeler sıralamışlardır. Millî Eğitim Bakanlığı da bu
havaya uyarak Şûra konusunu saptamış ve işe «Orta öğretim re-
formu» gibi uydurma bir isim takmıştır.

Bu Bir Saptırmadır :

VIII. Millî Eğitim Şûrasına yaptırılmak istenen iş düpedüz
bir saptırmadır. Bu saptırma işi iki belgeye karşı bir yeni belge
hazırlamak biçiminde olacaktır. Söz konusu belgelerden biri 1961
Anayasası, ikincisi Anayasanın özüne ve sözüne uygun olarak Mil-
lî Eğitimimize yön ve biçim verecek Devrimci Eğitim Şûrasın-
nın ortaya koyduğu bilimsel gerçeklerdir.

Şûranın incelenmesine sunulan esaslar adlı dokümanın
başına Anayasanın eğitimle ilgili 21, 50, 53, 129. maddeleri alın-
mıştır. Sonra da bu maddelerin hükümlerini yerine getirmeme-
nin suçluluğunu örtbas etmek üzere Devlet Planlama Teşkilâ-
tının ikinci beş yıllık planı kalkan olarak kullanılmıştır. Ne var
ki, bu kalkan gerçeklerle çelişen saptırma çabalarının sırtma-
sına engel olamamaktadır.

Anayasamızın 50. maddesindeki «halkın öğrenim ve eğitim ihtiyaçlarının sağlamak devletin başta gelen ödevlerindedir...»

Devlet, maddî imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek öğrenim derecelerine kadar çıkmalarını sağlamak amacıyla burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar...» gibi kesin hükümleri görmezden gelerek, kooperatifçiliği geliştirmek (Madde 51), tarımın ve çiftçinin korunması (Madde 52) gibi sosyal hizmetleri kapsayan sınırlamanın direkt olarak eğitime kaydırılması, eğitimsiz halk yığınlarını aldatmaktan başka bir şey değildir.

Anayasamızın öngördüğü eğitimde fırsat eşitliği ilkesine sadakat gösterisi üslûbu ile ele alınan ve Şûranın onayından geçirilecek olan esasların özü, sözüne ters düşmektedir. Şöyle ki :

a) Ülkemizde henüz temel eğitim tamı tamına gerçekleşmemiştir. İlkokula devam olanağında yoksun milyonları, dirseklerle geri itip okula kavuşmuş olanları koltuk altından geçirerek yüksek okullar yolunu göstermek somut bir adaletsizliktir.

b) İlköğretimden geçmiş olanların, hepsine orta öğrenim sağlamadan meslek liselerine girmeyi ortaokul diploması şartına bağlamak haksızlıktır.

c) Mesleğe yöneltmeyi istek ve kabiliyete bağlayıp, yeteneklerin gelişmesinde ekonomik dengesizliklerin rolünü görmezden gelmek insafsızlıktır.

ç) Birçok yerde bir mühür ve bir müdürle var sayılan ortaöğretim çemberinden geçen bir çocukla zengin araç ve gereçler içinde öğretmeni tam okuldan çıkan çocuğu aynı sınavdan geçirip seçme yapmak saçmadan da saçma bir aldatmacadır.

d) Anayasamız, «Türkiye Cumhuriyeti lâik ..... bir devlettir.» derken imam-hatip okullarına ve şimdi de din liselerine milyonlar harcamak, ortaçağ eğitimine dönmektir.

Bu örnekler saymakla bitmez. Anayasanın sözleri kullanılarak özü çiğnenmekte ve halka yutturulmaktadır.

TÖS'ün 1968'de topladığı Devrimci Eğitim Şûrası, yurt gerçeklerine uygun, ulus ihtiyaçlarını karşılayıcı bilimsel bazı eğitim ilkeleri saptadı. VIII. Millî Eğitim Şûrasına sunduğu Esaslar'da Millî Eğitim Bakanlığı bunları da beceriksizce taklit etmekte ve yozlaştırmaktadır :

Devrimci Eğitim Şûrası :

a) İnsan gücü kaynaklarını ekonomik kalkınmanın amacına uygun yolda kullanmayı önerir. Bunu Bakanlık gençleri,

sekreterlik, tercümanlık, daktiloluk, tezgâhtarlık gibi iş kollarına yönelme biçiminde alıyor.

Bu saptırma değil de nedir?

b) Kişiyi akılcı düşünme yeteneği verme ilkesini görgüsü ve parası sayesinde farklılaşmış burjuva çocuklarının şımarıklığı ile karıştırıyor.

Bu bir reform olamaz.

c) Kişiyi bilgilerini işe ve eyleme çevirecek becerilerle donatmak istiyor.

Bu göstermelik elişleriyle oluşturulmaz.

ç) Çocuğu kabiliyetine göre eğitmek ve ona daha yukarı eğitim kurumlarının yolunu açmak bahanesiyle iş eğitimi kısıtlıyor.

Bu akıl kârı değildir. Bundan bir süre önce sanat enstitülerinin birinci dönemlerinde bu oyun oynandı. Normal ortaokul programı ile öğrenimden geçirilen çocuklar ne lisede başarılı oldu, ne de sanatta.

Şûra Üyelerine Çağrı :

VIII. Millî Eğitim Şûrasının sayın üyeleri, sizleri tanımıyorum... Ama, Şûraya üye olma ölçütlerine göre sanırım ki çoğunuz, üstün başarılı, takdirname ile taltif edilmiş öğretmen veya genel müdür, müdür v.b. seçkin kişilersiniz. Unutmayınız ki kaldıracığımız ellerin sonucu olan kararlar, ulusumuzun ve ülkemizin hayatı ile ilgilidir. Kanunun üye seçme koşulları sizleri övündürmesin. Yüksek makamlı kişilerin nutukları sizleri kıvandırmasın!...

Yaldızlı, ballı ağdalı terimler gözünüzü kamaştırmasın!... Bütün bunlar beyin yıkama yollarıdır. Sahnede görünüp kulisten gelen suflörün sözlerini tekrarlayan acemi aktörler olmayınız.. Genel müdürlük, uzmanlık, profesörlük, müfettişlik, müsteşarlık, üstün başarıllık birer rütbedirler. Ama yurt ve ulus çıkarları, ülkemizin bağımsızlığı, gelecek kuşakların mutluluğu bunlara değışilemez. Mustafa Kemal bütün ünvan ve rütbelerini atarak ulusun bağına yaslanırken bizlere bir fazilet örneği vermişti.

1. Kabiliyet ve yeteneklere göre yöneltmeye kalkan elleriniz, fukara halk çocuklarına yüksek öğrenim yollarını tıkayacak.

2. Öğretmen ile din görevlisinin, insan eğitimi konusunda birleşmiş olmasını kabul etmek, lâikliğin temeline dinamit koymaktır.

3. Gençleri iş kollarına yöneltme biçimi, yabancı ülkelere adam satma yoludur. Ulusal endüstri geliştirilmedikçe, teknik elemana ekmek yoktur.

4. Temel eğitim sağlanmadan orta öğretim reformu için kalkan eller kendi kendimizi aldatmak ve alfabetik halkla alay etmek olur.

5. Meslek liselerinden üniversiteye giriş hakkı için verilen oylar bindiğiniz dalı kesmektir. Olgunluk diploması engelini aşacak meslek lisesi öğrenim verilecek midir?...

Sonuç :

VIII. Millî Eğitim Şurası üniversite kapılarındaki kuyrukları belki azaltacak, fakat ekmek kapılarını geçilmez ölçülerde daraltacaktır. Bu suretle bozuk düzen, biraz daha sürme olanaklı olarak tümenden bozulacak ve ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel bağımsızlığını kurtarmak temelli zorlaşacaktır.

TÜSTAV

VIII. Milli Eğitim Şurasının İçyüzü

Nâzım BAYATA

TÖS Üyesi - Felsefe Öğretmeni

Kanunen her üç yılda bir toplanması gerektiği halde, Milli Eğitim Şurası 1962 yılından beri toplanmamıştır. TÖS, Şurayı toplamayan Milli Eğitim Bakanlığına çeşitli eylemleri ile karşı çıkmıştır. TÖS 1968 yılında, kendi olanakları ile bir «Devrimci Eğitim Şurası» toplamıştır. Bu Şûra gerçekten demokratik ve devrimci bir Şûra olmuştur. TÖS'ün eylemine kılavuz olan temel eğitim ilkelerini saptamıştır. TÖS'ün Devrimci Eğitim Şurasının temel sloganı «devrim için eğitim» dir.

İşbirlikçi iktidar, izlediği yanlış politika yüzünden, bütün sorunlar, bu arada eğitim sorunu karşısında da âciz duruma düşmüştür. Türkiye'nin eğitim sorunları, içinden çıkılmaz bir hale gelmiştir. Özellikle yüksek öğrenime devam etmek isteyen lise mezunları, her yıl üniversite ve yüksek okul kapılarında büyük olaylara yol açmaktadır. Devrimci gençlik olaylarının iktidarı korkuttuğu bir gerçektir.

Ülkede sanayileşme gerçekleşmediğinden, teknik öğretime bir türlü öğrenci kayması sağlanamamaktadır. Liseler ve liselere devam eden öğrenci sayısı çığ gibi artmaktadır. Oysa lise çıkışlıların büyük bir kısmı, bu ders yılında 60 bini, üniversite ve yüksek okullara girememektedir. Üniversitelere giremeyen bu lise mezunlarının, meslek ve teknik öğretim görmediklerinden, iş alanlarında çalışmaları mümkün olmamaktadır.

Bugünkü eğitim düzeni ve özellikle orta öğretim, tam bir çıkmaz içindedir. Bu çıkmaz nihayet işbirlikçi iktidarın eğitim bakanlığını da ciddi şekilde düşündürmüş ve harekete geçmeye zorlamıştır. Bakan dahi bugünkü eğitim sistemini savunmanın mümkün olmadığını açıklamaktadır. Ve bu doğrudur. Bu bozuk sistemin yerine getirilecek yeni sistem ne olacaktır? Bu sistemin, iktidarın genel ekonomi politikasına, yani ulusça sömürülmemizi hızlandırmayacağını düşünebilir miyiz?

1955 ile 1968 yılları arasında orta dereceli okullarda öğrenci artış ve eksiliş oranları şöyledir: Liselerdeki öğrenci oranı % 43'den % 62'ye, imam-hatip okullarındaki öğrenci oranı % 1,3'den % 4,6'ya çıkarken, sanat enstitülerindeki öğrenci sayısı % 18'den % 13'e, kız sanat enstitülerindeki öğrenci sayısı

% 7'den % 3'e, ticaret liselerindeki öğrenci sayısı % 7'den % 3'e, ilköğretmen okullarındaki öğrenci sayısı % 3,7'den % 1,9'a düşmüştür.

VIII. Millî Eğitim Şûrasına sunulan sözümona reform tasarısının esası şudur : Orta öğretimin ilk kısmı tek tip ortaokul halinde düzenlenecektir. Bu tek tip ortaokulda :

a) Genel (zorunlu) dersler;

b) Özel (seçmeli) dersler;

Bulunacaktır. Orta öğretimin ikinci kademesinin ilk sınıfı «yöneltme sınıfı» olacaktır. Orta öğretimin ikinci kısmının üç temel görevi olacaktır :

I. Yüksek öğretime hazırlamak,

II. Hem mesleğe ve hem de yüksek öğretime hazırlamak,

III. Hayata ve mesleke hazırlamak.

Bu üç temel görevi yerine getirmek için, üç ayrı kol ve üç ayrı program uygulanacaktır. Orta öğretimin ilk sınıfı yani lise birinci sınıf, yöneltme sınıfı olacak ve bu sınıftan sonra öğrenciler lise ikinci sınıfta fen ve edebiyat diye iki kola ayrılacaklardır. Lise üçüncü sınıfa geçen öğrenciler ise dört kola ayrılacaklardır. Bunlar da :

a) Dil -edebiyat bölümü,

b) Sosyal -ekonomik bilimler,

c) Matematik - fizik,

d) Tabiat bilimleri.

Bu kollardaki öğrenciler hem bitirme ve hem de olgunluk diploması aldıkları takdirde, üniversite ve yüksek okullara devam hakkını kazanacaklardır.

Lise üçüncü sınıflarda da dersler daha önceki sınıflarda olduğu gibi :

a) Ortak dersler (zorunlu),

b) Özel dersler (seçmeli),

olacaktır. Bugünkü liselerin yerine getirilmek istenen okul sistemi budur. Böylece liselere olan akım durdurulacak olgunluk sınıfı ile yükseköğrenime gidebilecek öğrenciyi sayısı son derece sınırlandırılacaktır.

Hem mesleğe ve hem de yüksek öğretime hazırlayan lise programlarına devam eden öğrenciler, yöneltme sınıfından sonra, dört yıl okuyacaklar ve ancak olgunluk diploması aldıkları takdirde, yüksek öğrenime devam edebileceklerdir. Olgunluk diploması alamayanlar, bugünkü ilköğretmen okulu, ticaret lisesi, sanat enstitüsü mezunları gibi, mesleğe atılacaklardır. Sadece

hayata hazırlıyan programlara katılan öğrenciler, liseleri bitirdikleri zaman, bitirme diploması alacaklar ve hayata atılacaklardır. Bunlardan da yüksek öğrenime devam etmek isteyen çikarsa, yükseköğrenime hazırlayan programların kollarından alı tır dersten olgunluk sınavı vereceklerdir.

Böylece reform denen yeni biçimleme ile Bakanlığın yapmak istediği :

a) Yüksek öğrenime giden yolu iyice tıkmamak,

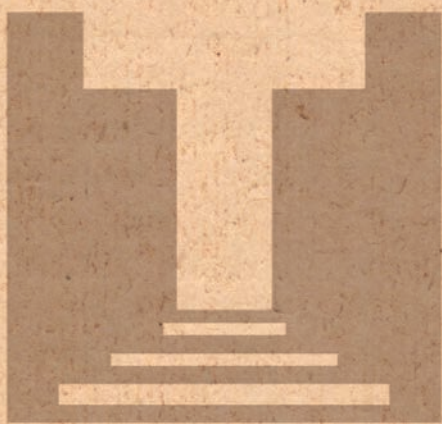
b) Orta öğrenim çağındaki öğrenciyi, bugün için hiç de rağbet edilmeyen, meslekî ve teknik orta öğretime kaydırmaktır.

Bu gerçekleştiği takdirde, yoksul halk çocukları yüksek öğrenime ve özellikle yüksek öğrenimin Tıp, SBF, Teknik Üniversiteler, Fen, Orman, Ziraat gibi fakültelerine girmeyi akıllarından dahi geçiremeyeceklerdir. İmkânlı lise ve kolejlerin öğrencileri, kolaylıkla, sadece yüksek öğrenime hazırlıyan lise program ve sınıflarını bitirerek, olgunluk diplomasını alacaklar ve yüksek öğrenime rahatlıkla girebileceklerdir. Böylece fırsat eşitliği(!) de gerçekleşmiş olacaktır.

Orta öğretime, reform lâfları adı altında verilmek istenen yeni biçim, gerçekten de işbirlikçi iktidarın, yoksul halkımıza karşı hazırladığı ve uygulayacağı bir tuzaktır. Bugünkü eğitim adaletsizliği, daha da şiddetlendirilerek, yoksul halkımızın binbir güçlük içinde okuyabilen çocukları aleyhinde artırılacaktır. VIII. Millî Eğitim Şûrasına getirilen sözüm ona yenilikler, karşı devrimci niteliği sırtıtan haksız ve adaletsiz tedbirlerden ibarettir.

Şûraya sunulacak ve kabul edilmesi çok kolay olacak tasarı, eğitimdeki adaletsizlikleri artırıcı niteliktedir. Bu tasarıda ileri, olumlu, halktan yana hiçbir şey yoktur. Fakat getirilen tedbirler, ilk bakışta insanı aldatabilecek kavramlar ve bazı gerçekler altına ustaca gizlenmiştir. Örneğin fırsat eşitliği, sosyal adalet, özendirici, yol gösterici, yatay ve dikey geçişler ilke ve kavramları gibi.

Bütün devrimci kişi ve kuruluşlara düşen görev, işbirlikçi ve gayri millî iktidarın, millî çıkarlara uygun bir reform yapmayacağını, yapamayacağını bilmek ve VIII. Millî Eğitim Şûrasının kabul edeceği orta öğretimdeki sahte reform tasarısının iç yüzünü halka açıklamak, bu tasarıya karşı direnmektir.

TÜSTAV

TÜRKİYE ÖĞRETMENLER SENDİKASI
GENEL MERKEZİ

Gazi M. Kemal Bulvarı 14/1
Yenişehir — ANKARA

Türkiye Öğretmenler Sendikası'nın üyeleri için çıkardığı bu el kitapları, toplum ve ülkemiz temel sorunlarına ilişkin öz bilgileri kapsamaktadır. Devrim için eğitimin ana gereci; toplum ve ülkemizin içinde bulunduğu durumu halka açıklayan doğru ve sağlam bilgidir. Bu bilgiler ne kadar çok insana ve kitleye malolursa, devrimci bilinç ve eylem o kadar güçlenir. Öğretmenlerimiz bu bilgileri sınıf içinde ve sınıf dışındaki etkinlikleri sırasında kullanacaklardır. Eğitim El Kitapları devrimci eğitim eyleminde başlıca kaynağımız olacaktır.

FİATI: 100 KURUŞ